केन्द्रीय विद्यालय संगठनम् जबलपुर सम्भागः
आदर्शप्रश्नपत्रम् – 2011 – 2012

संस्कृतम् – सम्प्रेषणात्मकम्
(द्वितीयं संकलनात्मकं मूल्याङ्कनम्)

कक्षा – दशमी

समयः – होरात्रयम् **पूर्णाङ्काः– 80**

निर्देशाः –

1. प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।
खण्डः (क) अपठित – अवबोधनम् – 12 अङ्काः ।
खण्डः (ख) रचनात्मकं कार्यम् – 12 अङ्काः ।
खण्डः (ग) अनुप्रयुक्तव्याकरणम् – 28 अङ्काः ।
खण्डः (घ) पठित – अवबोधनम् – 28 अङ्काः ।
2. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
3. प्रश्नानाम् उत्तराणि खण्डानुसारं क्रमेणैव लेखनीयानि ।
4. प्रश्नसंख्या अवश्यं लेखनीया ।
5. उत्तराणि संस्कृतेनैव लेखनीयानि ।

खण्डः (क)
अपठित – अवबोधनम् – 12 अङ्काः

प्र.1. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

परोपकारो हि महान् धर्मः । सत्पुरुषाः कदापि न स्वार्थतत्परा भवन्ति । अपि तु परार्थसाधने एव स्वजीवनस्य साफल्यं गणयन्ति । ते तु परकीयं दुखं स्वकीयमिव मन्यन्ते यतन्ते च तन्नाशाय । ते च असहायेभ्यः साहाय्यं , निर्धनेभ्यो धनं , बुभुक्षितेभ्यो भोजनं , ज्ञानरहितेभ्य च ज्ञानं ददति । परहितसाधनं हि परमो धर्मः । अमुमेव धर्मं पालयन्तः पुरुषाः देवत्वम् आप्नुवन् । परोपकारस्तु धर्मस्य सारः । अतएव सर्वशास्त्रेषु विविधेषु च मतेषु परोपकारस्य महत्ता वर्णिता । स्मरणीयं चात्र विषये भगवतो वेदव्यासस्य सारगर्भितं वचनम् – '' परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् ''। परोपकारिणां पुरुषाणां पुण्यप्रभावादेव लोकोऽयम् अभ्युदयं प्राप्नोति । परापकारो हि आत्मसन्तोषस्य मूलम् । स च लोकस्योन्नतिकरः । तेन हि सतां शोभा वर्धते कीर्तिकौमुदी च प्रसरति ।

(अ) एकपदेन उत्तरत । 1X2=2
1. धर्मं पालयन्तः पुरुषाः किम् आप्नुवन् ?
2. महान् धर्मः कः भवति ?

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । 2X2=4
1. वेदव्यासस्य सारगर्भितं वचनं किम् अस्ति ?
2. अयं लोकः कथम् अभ्युदयं प्राप्नोति ?

(इ) निर्देशानुसारं प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत । 1X4=4
1. '' मन्यन्ते '' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?
अ) दुःखम् । (ब) तु । (स) ते । (द) परकीयम् ।

2. '' पुण्यप्रभावादेव लाकोऽयम् अभ्युदयं प्राप्नोति '' इत्यत्र '' अयम् ''इति सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
(अ) '' पुण्य '' इति पदाय । (ब) '' अभ्युदयम् '' इति पदाय ।
(स) '' प्रभावादेव '' इति पदाय । (द) '' लोकः '' इति पदाय ।

3. '' पुरुषाणाम् '' इति वि ोष्यपदस्य वि ोषणपदं किम् ?
(अ) लोकः । (ब) सताम् । (स) परोपकारिणाम् । (द) पुण्यप्रभावादेव ।

4. '' स्वार्थसाधने '' इति पदस्य विलोमपदम् अनुच्छेदे किं प्रयुक्तम् ?
(अ) परहितसाधनम् । (ब) परपीडनम् ।
(स) सारगर्भितम् । (द) परार्थसाधने ।

(उ) अस्य अनुच्छेदस्य उचितं भीर्षकं लिखत । 2 X1=2

खण्डः (ख)
रचनात्मकं कार्यम् – 12 अङ्काः

प्र.2. भवान् राघवः रायपुरे वसति । भवतः मित्रं माधवं प्रति स्वजन्मविषये भवान् पत्रं लिखतु । अधोलिखितं पत्रं ध्यानेन पठतु । अत्र रिक्तस्थानानि सन्ति । तानि मञ्जूषायां प्रदत्तैः उचित ब्दैः यथास्थानं पूरयतु येन पत्रमिदं पूर्णतां गच्छेत् ।
½×8=4

(1)..

दिनाङ्कः –..

प्रियमित्र ! (2)........................

सस्नेहं नमः ।

द्यपि वार्षिकपरीक्षायां व्यस्तत्वात् भवता मम (3) .... आनन्दः न लब्धः , तथापि आ ासे यत् तस्य वर्णनं (4) .... भवान् अपि कमपि आनन्दम् अव यमेव (5)...............
.....
केककर्तनस्य आधुनिकरीतिं विहाय यज्ञहोमादिकस्य भारतीयसरणिम् अवलम्ब्य अयम् (6) .... मानितः । पुरोहितमहोदयेन आ ीर्वचसा ममोपरि सर्वेषाम् आगन्तुकानाम् अक्षतैः (7) ....
प्रदापिता।
तदनन्तरं हास्यरसपूर्णम् एकलाभिनयं दृष्ट्वा सर्वे अमन्दम् (8) ....अन्वभवन् । इत्यलम् ।
विस्तरेण तु परस्परं मिलित्वा एव बोधयिष्यामि इति ।

भवदीयं मित्रम्
राघवः

मञ्जूषा–

{ उत्सवः , पठित्वा , माधव , भुभकामना , आनन्दम् , लप्स्यते , जन्मदिवसोत्सवस्य , रायपुरतः }

प्र.3. प्रदत्त ाब्दानां सहायतया अधोलिखितस्य चित्रस्य वर्णनं संस्कृते चतुर्वाक्येषु कुरुत । 2×4=8

मञ्जूषा—

{ गुरुः , ि ाष्याः , पाठयन्ति , ध्यानेन , आकर्णयन्ति , कुटीरः , महिला , प यति , खगाः , वृक्षः }

अथवा

'' मम विद्यालयस्य वार्षिकोत्सवः '' इति विषये संस्कृते चत्वारि वाक्यानि रचयत ।

मञ्जूषा—

{ प्रधानाचार्यः , कार्यक्रमाः , नृत्यनाटिका , मुख्यातिथिः , ि ाक्षामन्त्री , स्वागतगानम् ,}
{ वार्षिकोत्सवः , विद्यालयस्य ,}

खण्डः (ग)
अनुप्रयुक्तव्याकरणम् — 28 अङ्काः

प्र.4. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां सन्धिं विच्छेदं वा कृत्वा लिखत । 1×4=4

1. कालोऽहम् ।
2. वाक्पटुर्धैर्यवान् मन्त्री सभायामप्यकातरः ।
3. अधुना रमणीया हि सृष्टिरेषा जगत्पतेः।
4. काकस्य गात्रं यदि काञ्चनस्य ।

प्र.5. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । 1×6=6

1. प्रतिहतम् अन्तःकरणं यस्य सः प्रच्छन्नभाग्यः अचिन्तयत् ।
   (क) प्रतिहतम् अन्तःकरणम् (ख) प्रतिहतकरणम्
   (ग) प्रतिहतान्तःकरणः (घ) प्रत्यन्तः करणम्
2. बकस्य च हंसस्य च रूपम् एकमेव भवति ।

(क) बकयोः हंसयोः (ख) हंसबकयोः (ग) बकहंसयोः (घ) बकहंसः

3. धर्ममतिः सकरुणम् उच्चैः अक्रन्दत् ।
   (क) करुणया सहितम् (ख) करुणेन सहितम्
   (ग) करुणायाः सहितम् (घ) करुणायै सहितम्
4. प्रच्छन्नभाग्यः धर्ममतिः आसीत् ।
   (क) धर्मे मतिः यस्य सः (ख) धर्म एव मतिः
   (ग) धर्म इव मतिः (घ) मतिः एव धर्मः

5. प्रत्येकम् अयनस्य अवधिः षण्मासाः ।
   (क) प्रति एकम् (ख) एकम् प्रति
   (ग) एकम् एकम् इति (घ) एके एके इति

6. वर्णदृष्ट्या पिककाकौ भेदरहितौ ।
   (क) पिकौ च काकौ च (ख) पिकः च काकः च
   (ग) पिकः एव काकः (घ) पिकस्य काकः

प्र.6. (क) अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रकृतिप्रत्ययौ संयोज्य वियोज्य वा समुचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा वाक्यानि उत्तरपुस्तिकायां लिखत । ½×4=2

1. सः तत्र सन्धिखननसुयोगं वि+लोक्+ ातृ स्थितः ।
   (क) विलोकयत् (ख) विलोकयन्ती (ग) विलोकयित्री (घ) विलोकयन्

2. यः सप्तराज्येषु वि+भास्+ ानच् अस्ति ।
   (क) विभासन् (ख) विभासमान् (ग) विभासत् (घ) विभासमानः

3. तरङ्गिणी यत्र च लोहिताख्या ।
   (क) तरङ्गिन् + ङीप् (ख) तरङ्ग + इन्
   (ग) तरङ्गी + इन् (घ) तरङ्ग + इनी

4. महात्मानः तदेव समत्वम् इति आहुः ।
   (क) सम + त्वम् (ख) सम + त्व (ग) सम + त्वा (घ) सम + त्वाम्

(ख) अधोलिखितवाक्ययोः प्रकृतिप्रत्ययौ संयोज्य उत्तरपुस्तिकायां पुनः लिखत । 1×2=2

1. अस्य पिता किं तपः तेपे इति उक्तिः तत् कृतज्ञ + तल् अस्ति ।
2. दैवगतिः खलु विचित्र + टाप्

प्र.7 अधोलिखितसंवादे रिक्तस्थानानि **मञ्जूषा**यां लिखितैः समुचितैः अव्ययपदैः पूरयित्वा संवादम् उत्तरपुस्तिकायां लिखत । 1×6=6

भाविकः – यूयं सर्वे (1)...................... गच्छथ ?
भव्या – वयं गृहात् (2) ....गच्छामः ।
भाविकः – तत्र (3) ....गच्छथ ?
भव्या – अस्माकं मित्राणि (4) ....खेलन्ति (5) .... तत्र एव खेलितुं गच्छामः ।
भाविकः – अत्युत्तमम् । (6) .... अहमपि आगमिष्यामि ।

मञ्जूषा–

{ भवः , कुत्र , यत्र , बहिः , तत्र , किमर्थम् }

प्र.8.(क) विकल्पेभ्यः भुद्धं संख्यावाचकं पदं चित्वा वाक्यं पूरयत । ½×4=2

1. ....(1) वाटिकायां बालिकाः क्रीडन्ति ।
   (क) एकस्मिन् (ख) एकस्याम् (ग) एकस्याः (घ) एकस्य

2. वेदाः ....(4) सन्ति ।
   (क) चत्वारः (ख) चतस्रः (ग) चत्वाराः (घ)चतुरः

3. उद्याने ....(3) महिलाः सन्ति ।
   (क) त्रयः (ख) तिस्रः (ग) त्रीणि (घ) त्रीन्

4. पुस्तकालयात् ....(2) पुस्तके स्तः ।
   (क) द्वौ (ख) द्वे (ग) द्वाभ्याम् (घ) द्वयोः

(ख) अधोलिखितान् अङ्कान् संस्कृते परिवर्त्य वाक्यम् उत्तरपुस्तिकाकायां पुनः लिखत । 1×2=2
(संस्कृतपदानि विकल्पेषु दत्तानि)

1. तत्र ....(19) कदलीफलाानि सन्ति।
   (क) नवद ाानि (ख) नवद ा (ग) नवद ाम् (घ) नवद ाः

2. (96) इत्यस्य संस्कृते भुद्धं रूपं .... अस्ति ।
   (क) नवषष्टिः (ख) नवमषष्टिः (ग) षण्णवतिः (घ) षष्ठनवतिः

प्र.9. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्किकतपदानि विकल्पेभ्यः उचितपदैः सं ाोध्य पुनः उत्तरपुस्तिकायां लिखत । 1×4=4

1. मया सह ते अपि <u>गच्छति</u> ।
   (क) गच्छतः (ख) गच्छथ (ग) गच्छन्ति (घ) गच्छामः

2. ते च्छात्राः भवः <u>आगच्छन्</u> ।
   (क) आगच्छन्ति (ख) आगमिष्यन्ति (ग) आगच्छथ (घ) आगच्छाम

3. सः <u>सुन्दरं</u> फलानि खादति ।
   (क) सुन्दरः (ख) सुन्दराणि (ग) सुन्दराः (घ) सुन्दरम्

4. त्वं कुत्र <u>निवसामि</u> ?
   (क) निवससि (ख) निवसथ (ग) निवसति (घ) निवसानि

खण्डः (घ)
पठित – अवबोधनम् – 28 अङ्काः

प्र.10. अधोलिखितं गद्यां ां पद्यां ां नाट्यां ां च पठित्वा प्रदत्तप्र नानाम् उत्तराणि लिखत ।4×3=12

(क) गद्यां ाम् –

अथ पूर्वमित्रं दुष्टबुद्धिः प्रच्छन्नभाग्यस्य धनागमवृत्तान्तं श्रुत्वा कदाचित् मध्यरात्रे तस्य एव गृहे चौर्यार्थं सन्धिखननसुयोगं विलोकयन् स्थितः । तस्मिन्नेव काले सुप्तोत्थितः प्रच्छन्नभाग्यः सम्भ्रान्तचित्तः स्वपत्नीं संबोध्य उवाच – '' अहो विचित्रः स्वप्नो मया दृष्टः । अस्माकं क्षेत्रे अ वत्थतरुमूले सुवर्णपूरितः कल ाः विद्यते इति ।

(अ) विकल्पेभ्यः उचितेन एकपदेन उत्तरत । ½×2=1

1. कः प्रच्छन्नभाग्यस्य धनागमवृत्तान्तं श्रुतवान् ?
   (क) पत्नी (ख) दुष्टबुद्धिः (ग) चौरः (घ) प्रच्छन्नभाग्यः

2. सुवर्णपूरितः कल ाः कस्य वृक्षस्य मूले स्थितः आसीत् ?
   (क) तरुमूले (ख) तरोः (ग) आम्रस्य (अ) अ वत्थस्य

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । 1×1=1

1. कदा दुष्टबुद्धिः चौर्यार्थं सन्धिखननसुयोगं विलोकयन् स्थितः ?

(इ) निर्दे ानसारं विकल्पेभ्यः उचितेन पदेन उत्तरत । ½×4=2

1. '' तस्मिन् काले सुप्तोत्थितः प्रच्छन्नभाग्यः सम्भ्रान्तचित्तः स्वपत्नीं संबोध्य उवाच ''। अत्र क्रियापदं किम् ?
   (क) उवाच (ख) स्वपत्नीं (ग) काले (घ) तस्मिन्

2. अनुच्छेदे '' कल ाः '' इति पदस्य वि ोषणपदं किम् ?
   (क) सुवर्णपूरितः (ख) पूरितः (ग) सुवर्णः (घ) विचित्रः

3. अत्र '' विद्यते '' इत्यस्याः क्रियायाः कर्तृपदं किम् ?
   (क) सुवर्णपूरितः (ख) कल ाः (ग) क्षेत्रे (घ) अस्माकम्

4. '' विचित्रः स्वप्नो मया दृष्टः '' अस्मिन् वाक्ये '' मया '' इति पदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
   (क)प्रच्छन्नभाग्याय (ख) दुष्टबुद्धये (ग) पत्न्यै (घ) अ वत्थामाय

(ख) पद्यां□ाः–

आचारः प्रथमो धर्मः इत्येतद् विदुषां वचः ।
तस्माद् रक्षेत् सदाचारं प्राणेभ्योऽपि वि ोषतः ।।

(अ) विकल्पेभ्यः उचितेन एकपदेन उत्तरत । ½×2=1

1. अस्माकं प्रथमः धर्मः कः ?
   (क) आचारः (ख) वचः (ग) सदाचारम् (घ) वि ोषतः

2. '' आचारः प्रथमः धर्मः '' इति केषां वचः ?
   (क) वि ोषतः (ख) सदाचारम् (ग) विदुषाम् (घ) परेभ्यः

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । 1×1=1

1. विदुषां वचः किम् ?

(इ) निर्दे ानसारं विकल्पेभ्यः उचितेन पदेन उत्तरत । ½×4=2

1. '' दुराचारम् '' इत्यस्य विलोमपदं किम् ?
   (क) सदाचारम् (ख) आचारः (ग) वि ोषतः (घ) धर्मः

2. '' प्रथमः धर्मः '' इत्यत्र वि ोष्यपदं किम् ?
   (क) प्रथमः (ख) प्रथमम् (ग) धर्मः (घ) धर्मम्

3. '' विद्यावताम् '' इत्यस्य किं पर्यायपदं भलोके प्रयुक्तम् ?
   (क) विदुषाम् (ख) सदाचारम् (ग) धर्मः (घ) वि ोषतः

4. '' तस्मात् सदाचारं रक्षेत् '' इत्यत्र क्रियापदं किम्
   (क) तस्मात् (ख) रक्षेत् (ग) सदाचारम् (घ) आचारम्

(ग) नाट्यांाः–

श्रीकृष्णः– पार्थ प य प य । एतद् विमुच्यते ब्रह्मास्त्रं द्रोणपुत्रेण । त्रैलोक्यं दहन् इव प्रचण्डज्वालः

अग्निः परितः प्रसरति । अर्जुन ! अर्जुन ! त्वमपि **मुञ्च** ब्रह्मास्त्रं एतत् निवारयितुम् ।

अर्जुनः– नमः भगवते । स्वस्ति आचार्यपुत्राय । स्वस्ति मे भ्रातृभ्यः । उत्सृज्यते मया ब्रह्मास्त्रम् । अस्त्रम् अस्त्रेण भाम्यताम् ।

(अ) विकल्पेभ्यः उचितेन एकपदेन उत्तरत । ½×2=1

1. श्रीकृष्णः अर्जुनं किं मोक्तुं कथयति ?
   (क) ब्रह्मास्त्रम् (ख) बाणम् (ग) खड्गम् (घ) कृपाणम्

2. द्रोणपुत्रेण किं विमुच्यते ?
   (क) ब्रह्मास्त्रम् (ख) बाणम् (ग) खड्गम् (घ) कृपाणम्

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत । 1×1=1

1. अर्जुनः किं कथयित्वा ब्रह्मास्त्रं वि**मुञ्चति** ?

(इ) निर्दे ानसारं विकल्पेभ्यः उचितेन पदेन उत्तरत । ½×4=2

1. '' **मुञ्च** '' इति क्रियायाः कर्तृपदं किम् ?
   (क) ब्रह्मास्त्रम् (ख) त्वम् (ग) एतत् (घ) निवारयितुम्

2. '' अर्जुन '' इत्यस्य पदस्य कः पर्यायः अत्र आगतः ?
   (क) पार्थ (ख) त्वमपि (ग) **मुञ्च** (घ) त्वम्

3. '' उत्सृज्यते मया ब्रह्मास्त्रम् ''। इति वाक्ये क्रियापदं किम् ?
   (क) उत्सृज्यते (ख) मया (ग) ब्रह्मास्त्रम्

4. नाटयां े '' मया '' इति कर्तृपदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
   (क) युधिष्ठिराय (ख) अर्जुनाय (ग) श्रीकृष्णाय (घ) द्रौणिने

प्र.11. अधोलिखितकथनस्य समुचितभावं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा उत्तरपुस्तिकायां लिखत । 1×2=2

1. '' अस्माकम् ऐक्यं तु जगत्प्रसिद्धम् '' ।

   (क) काकः राजहंसीं कथयति यत् अस्माकं काकानाम् एकता संसारे अप्रसिद्धा अस्ति ।
   (ख) काकः राजहंसीं कथयति यत् अस्माकं काकानाम् एकता तु संसारे प्रसिद्धा अस्ति ।
   (ग) काकः राजहंसीं कथयति यत् अस्माकं काकानाम् एकतां तु वयमेव जानीमः ।

2. '' सततं चक्रवत् परिवर्तमानः '' ।

   (क) कालः यदा कदा चक्रवत् भ्रमति ।
   (ख) निरन्तरं भ्रमन् कालः चक्रम् एव ।
   (ग) कालः चक्रमिव निरन्तरं गति ीलः ।

प्र.12. अधोलिखित लोकयोः अन्वयं **मञ्जूषातः** समुचितपदं चित्वा पूरयत । ½×8=4

1. पिता यच्छति पुत्राय बाल्ये विद्याधनं महत् ।
   पिताऽस्य किं तपस्तेपे इत्युक्तिस्तत्कृतज्ञता ।।

अन्वयः—

पिता 1........................... बाल्ये महत् 2........................... यच्छति । अस्य पिता किं 3.................. तेपे , इत्युक्तिः तत् 4. .... भवति ।

2. त्यक्त्वा धर्मप्रदां वाचं परुषां योऽभ्युदीरयेत् ।
परित्यज्य फलं पक्वं भुङ्क्तेऽपक्वं विमूढधीः ।।

अन्वयः—

यः 5. .... वाचं त्यक्त्वा 6. .... अभ्युदीरयेत् । (सः) विमूढधीः 7. .... फलं 8. .... अपक्वं फलं भुङ्क्ते ।

{ धर्मप्रदाम् , पुत्राय , परुषाम् , विद्याधनम् , पक्वम् , तपः , परित्यज्य , कृतज्ञता }

प्र.13. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदमाधृत्य विकल्पेभ्यः उचितं पदं चित्वा पूर्णं प्र नवाचकं वाक्यं लिखत । 1×4=4

1. अरुणाचले अनेके उत्सवाः मान्यन्ते ।
(क) कः (ख) काः (ग) के (घ) कौ

2. संवत्सरे षड् ऋतवः भवन्ति ।
(क) के (ख) कति (ग) कानि (घ) कः

3. दुग्धधवलाः मे पक्षाः ।
(क) कः (ख) काः (ग) के (घ) कीदृ ाः

4. आपदां तरणिः धैर्यम् ।
(क) काम् (ख) के (ग) कासाम् (घ) किम्

प्र.14. अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमेण लेखनीयानि । ½×8=4

1. इदं दृष्ट्वा अ वत्थामा ब्रह्मास्त्रं **मुञ्चति** ।
2. एतम् अनर्थं दृष्ट्वा नारदव्यासौ तत्र आगच्छतः ।
3. युधिष्ठिरः भीमं नकुलेन सह द्रौणिम् अनुगन्तुं कथयति ।
4. द्रौणिना द्रौपद्याः भ्रातरः पुत्राः च हताः ।
5. अर्जुनः अपि एतत् निवारयितुं ब्रह्मास्त्रं **मुञ्चति** ।
6. तौ वि वस्य संरक्षणार्थं दिव्यम् अस्त्रं संहर्तुं कथयतः ।
7. द्रौपदी द्रोणपुत्रं दण्डयितुं कथयति ।
8. श्रीकृष्णः युधिष्ठिरार्जुनाभ्यां सह युद्धक्षेत्रं गच्छति ।

प्र.15. प्रसंगानुसारं विकल्पेभ्यः उचितम् अर्थं चित्वा लिखत । 1×2=2

1. अये कथम् इमं संकल्पं श्रुत्वा विस्मिताः यूयम् ?

(क) कल्पनाम् (ख) धार्मिकानुष्ठानस्य प्रतिज्ञाम्
(ग) प्रलयम् (घ) सुन्दरं वचनम्

2. साधु पृष्टम् । अत्र अनेके प्रमुखोत्सवाः ।

(क) उचितम्　　(ख) सज्जनः　　(ग) श्रेष्ठः जनः　　(घ) महाराजः

****

आद□प्र□नपत्रम् – 2011 – 2012
संस्कृतम् –सम्प्रेषणात्मकम्
(द्वितीयसंकलनात्मकं मूल्याङ्कनम्)
कक्षा–द□ामी
अङ्क–योजना

समयः –होरात्रयम्　　**पूर्णाङ्काः– 80**

खण्डः (क)
अपठित–अवबोधनम् – 12 अङ्काः

प्र□नाः		उत्तराणि	अङ्काः
01	अ)	1. देवत्वम् 2. परोपकारः ।	1×2=2
	आ)	1. वेदव्यासस्य सारगर्भितंवचनम् अस्ति–परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् । 2 अयंलोकः परोपकारिणांपुण्यप्रभावादेवअभ्युदयंप्राप्नोति ।	2×2=4
	इ)	1. ते । 2. 'लोकः '' इति पदाय । 3. परोपकारिणाम् । 4. परार्थसाधने ।	1×4=4
	उ)	परोपकारः / परमो धर्मः / धर्मस्य सारः	2×1=2

खण्डः (ख)
रचनात्मकंकार्यम् – 12 अङ्काः

02　1. रायपुरतः ।　2. माधव ।　3. जन्मदिवसोत्सवस्य ।　4. पठित्वा ।　½×8=4
5. लप्स्यते ।　6. उत्सवः ।　7. भ्ाुभकामना ।　8. आनन्दम् ।

03　वाक्य ुद्धिं दृष्ट्वा अङ्काः देयाः । भाब्दाः सहायतार्थंदत्ताः । स्वपक्षतोऽपि
2×4=8
यदिछात्राः भ्ाुद्धं वाक्यंरचयन्तितर्हितत्रापि अङ्काः देयाः ।

खण्डः (ग)
अनुप्रयुक्तव्याकरणम् – 28 अङ्काः

04　1. कालः + अहम् ।　2. सभायाम् + अपि + अकातरः ।
3. सृष्टिः + एषा ।　4.गात्रम् + यदि ।　1×4=4

05 1. प्रतिहतान्तःकरणः । 2. बकहंसयोः ।
3. करुणयासहितम् । 4. धर्मेमतिः यस्य सः । 1×6=6
5. एकम् एकम् इति । 6. पिकः च काकः च ।

06 (क) 1 विलोकयन् । 2. विभासमानः । 3. तरङ्गिन् + ङीप् । 4. सम + त्व । ½×4=2

(ख) 1.कृतज्ञता । 2. विचित्रा । 1×2=2

07 1. कुत्र । 2. बहिः । 3. किमर्थम् । 4. यत्र । 5. तत्र । 6. भवः । 1×6=6

08 (क) 1. एकस्याम् । 2. चत्वारः । 3. तिस्रः । 4. द्वे । ½×4=2

(ख) 1. नवद ा । 2. षण्णवतिः । 1×2=2

09 1. गच्छन्ति । 2. आगमिष्यन्ति । 3. सुन्दराणि । 4. निवससि । 1×4=4

खण्डः (घ)
पठित–अवबोधनम् – 28 अङ्काः

10 (क) अ) 1. दुष्टबुद्धिः । 2. अ वत्थस्य । ½×2=1

आ) 1. मध्यरात्रेदुष्टबुद्धिः चौर्यार्थंसन्धिखननसुयोगंविलोकयन् स्थितः । 1×1=1

इ) 1. उवाच । 2. सुवर्णपूरितः । 3. कल ाः । 4. प्रच्छन्नभाग्याय । ½×4=2

(ख) अ) 1.आचारः । 2. विदुषाम् । ½×2=1

आ) 1. विदुषां वचः अस्ति–आचारः प्रथमो धर्मः इति । 1×1=1

इ) 1. सदाचारम् । 2. धर्मः । 3. विदुषाम् । 4. रक्षेत् । ½×4=2

(ग) अ)1. ब्रह्मास्त्रम् । 2. .ब्रह्मास्त्रम् । ½×2=1

आ)1. नमः भगवते । स्वस्तिआचार्यपुत्राय । स्वस्तिमेभ्रातृभ्यः इति
कथयित्वाब्रह्मास्त्रंमुञ्चति। 1×1=1

इ) 1. त्वम् । 2. पार्थ। 3. उत्सृज्यते । 4. अर्जुनाय । ½×4=2

11 1. (ख) । 2. (ग) । 1×2=2

12 1. पुत्राय । 2. विद्याधनम् । 3. तपः । 4. कृतज्ञता ।
5. धर्मप्रदाम् । 6. परुषाम् । 7. पक्वम् । 8. परित्यज्य । ½×8=4

13 1. के । 2. कति। 3. कीदृ ाः । 4. कासाम् ।

1×4=4

14 क्रम ाः –4 , 7 , 3 , 8 , 1 , 5 , 2 , 6 ।

½×8=4

15 1. (ख) । 2. (क) । 1×2=2

//////////////